

Оригинални научни рад
удк: 811.163.41'373.46
doi: 10.5937/zrffp52-32187

ЛИЧНИ НАДИМЦИ У ДОЊЕМ ЉУБЕШУ КОД АЛЕКСИНЦА

Душан Р. СТЕФАНОВИЋ¹

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Филозофски факултет

¹ dusan.stefanovic@pr.ac.rs

Рад примљен: 11. 5. 2021.

Рад прихваћен: 30. 6. 2022.

ЛИЧНИ НАДИМЦИ У ДОЊЕМ ЉУБЕШУ КОД АЛЕКСИНЦА²

Кључне речи:
ономастика;
антропонимија;
лични надимци;
Доњи Љубеш;
Алексиначко
Поморавље;
призренско-
тимочка
дијалекатска
област.

Сажетак. Предмет истраживања у овом раду јесу мушки и женски лични надимци забележени у Доњем Љубешу код Алексинца. Теренским истраживањем прикупљено је укупно 160 личних надимака, од тога 139 мушких, а 21 женски надимак. У раду је извршена лексичко-семантичка анализа прикупљене грађе, а, сходно њој, извршена је и класификација надимака према мотивима настанка. Као прилог раду приређен је Речник надимака у којем је прикупљена грађа акценатски обрађена. С обзиром на то да радова овакве врсте на простору Алексиначког Поморавља нема, ово истраживање може бити од великог значаја за изучавање ономастике наведеног предела.

² Део грађе систематизован је и класификован у мастер раду истог аутора под називом *Лични надимци у селима са леве долине Сврине Јужне Мораве на улазу у Сјалаћку клисуру*, одбрањеног 4. октобра 2018. године на Филозофском факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици пред комисијом у саставу: проф. др Голуб Јашовић, проф. др Драган Лилић и доц. др Сања Микетић Суботић.

Теоријско-методолошки оквир

Ономастика у србистичкој лингвистичкој литератури добија своје место тек пре нешто више од пола века, „а тај се план скоро у потпуности одржао у последњих шездесетак година“ (Шћепановић, 2019, стр. 127) и константно се развија. Ономастичка грађа, и она која се бележи на терену, и она која се ексцерпира из различитих извора, „specifična је по много чему, па stoga i pristupi njenom beleženju moraju biti specifični zato što је reč о лексичкој грађи i kretanju на tлу једне научне discipline која је дуго била nedefinisana“ (Vujačić, 1996, стр. 11). Бележење и испитивање личних надимака још од давнина завређује пажњу лингвиста, будући да се они употребљавају за идентификацију људи у друштву, поред личних имена, презимена и хипокористика (Јашовић, 2009, стр. 26). Петар Шимуновић личне надимке назива „priimcima koji се pridjevaju obiteljima или pojedincima uz njihovo osobno ime i (или) prezime“ (Šimunović, 2009, стр. 422), а, с друге стране, Милија Станић наводи да „надимци немају снагу имена [...] они се често налазе само у границама породице или у границама ближе околине, као и хипокористици и пејоративи. Међутим, често надимци надвладавају име“ (Станић, 1989, стр. 516). Упркос многим дефиницијама личних надимака које се могу наћи у радовима великог броја лингвиста/ономастичара, најтачнију дефиницију личног надимка можемо наћи у *Enciklopedijskom rječniku lingvističkih termina* Рикарда Симеона, који надимак дефинише као „pridjevak, odnosno drugo ime које неко има pored svog pravog имена i које u svakom trenutku може заменити право име“ (Simeon, 1969, стр. 869). У Речнику САНУ под одредницом *надимак* налазимо неколико значења, и то: а) назив, име (често погрдно или хипокористично) којим се појединац (односно породица) прозове поред личног имена (презимена); б) покр. назив одмила, у обраћању; в) уопште реч, назив којим се нешто именује; г) додатно име, назив уз племићку титулу; д) назив који се некеме даје да би се окарактерисало његово дело, звање; љ) покр. устаљени израз, узречица која се надене неком предмету (РСАНУ, 1988, стр. 617).

Једна од важнијих ствари приликом израде рада јесте и претходно упознавање са основним методолошким поступцима којима се ономастичари служе приликом израде овакве врсте рада. Јордана Марковић истиче да „грађу увек треба прикупљати свим методама карактеристичним за овакву врсту радова (и слушањем и бележењем и снимањем), јер сваки од њих има своје предности, али и недостатке, па тек уједињени испуњавају захтев оног ко грађу прикупља“ (Марковић, 2013, стр. 199). Рад на прикупљању личних надимака одвијао се у неколико фаза: 1) прикупљање литературе из ономастике и њој сродних дисциплина; 2) упознавање са основним методолошким поступцима; 3) одлазак на терен, проналажење адекватних информатора и разговор са њима; 4) издвајање и исписивање грађе. Анализа грађе спроведена је квалитативном методом, која се огледа у дескрипцији и класификацији примера према критеријумима релевантним за језичку анализу. Када говоримо о прикупљању надимака на терену, не можемо не поменути речи Светозара Стијовића, који наводи да је „до надимака [...] било најтеже доћи. Они су, изгледа, врло ретки, или пак такви да се нерадо казују. Скоро никада их нисам добијао у кући дотичне особе и често су ми их казивала деца“ (Стијовић, 1979, стр. 243), што је случај и са нашим боравком на терену. Обрађени надимци у активној су употреби. Сходно томе што прикупљене надимке носе живи, пунолетни мештани села, ваља их бележити и чувати од заборављања „због свих сведоци које надимци носе својим постанком и дугом употребом“ (Танасковић, 2012, стр. 24). У раду је извршена лексичко-семантичка анализа прикупљене грађе, од које је на крају рада формиран Речник надимака. Грађа за рад прикупљана је у оквиру ширих ономастичких истраживања од најстаријих информатора³ који су родом и који до данас живе у Доњем Љубешу⁴

³ Грађа за рад прикупљана је у периоду од јуна до августа 2017. и 2018. године, а информатори су људи различите старости, пола и друштвеног статуса. То су: Н. П., М. Ц. и Л. П. Информатори су желели остати анонимни, те се из тог разлога наводе њихови иницијали.

⁴ Атар села Доњи Љубеш припада катастарском срезу Алексинац II и као гранично село општине физички додирује катастарски срез Крушевац. Село Доњи Љубеш атарима се граничи са селима Витковац, Делиград, Вукашиновац и Рутевац, која припадају општини Алексинац, и селима Каоник и Ђунис, која припадају катастарском срезу Крушевац. Преко територије катастарског среза Алексинац правцем север–југ пролазе река Јужна Морава, ауто–пут и железничка пруга Београд–Ниш. Такође, кроз атар Доњег Љубеша пролази и локални друмски пут Ђунис–Житковац. Територија Доњег Љубеша износи 1.064 ха, чиме се сврстава у села средње величине општине Алексинац (Стефановић, 2018, стр. 210). О имену села Љубеш постоје и писани трагови. Село Љубеш први пут се помиње у *Повељи кнеза Лазара*, издајој 2. марта 1382. године у Жичи, где је тада било патријархово седиште. У *Повељи* у члану I пише: „Благочестиви и христољубиви монах (иноцент) Доротеј са својим сином Данилом милошћу Божијом и његове мајке и милостињом мога господара, самодршца, кнеза свих Срба Лазара, сазидасмо цркву у месту званом Дренча (Дренча

код Алексинца. О говору Доњег Љубеша писао је Недељко Богдановић у монографији *Говор Алексиначкој Поморавља*, сврставши ово село у IV говорну зону, која се издваја по томе што је сугласник *j* нестабилнији него у другим зонама, па може доћи до потпуне редукције, затим по томе што је израженији продор датива на *-em* и по томе што долази до сажимања групе *-ao* у *-o* када није под акцентом (Богдановић, 1987, стр. 57).

Истраживања која су посвећена опису и анализи личних надимака доприносе развоју српске ономастике⁵, а будући да сличних радова на простору Алексиначког Поморавља нема, ово истраживање може бити од великог значаја за наведени предео.⁶

Лексичко-семантичка анализа

Основну разлику између личног имена и личног надимка налазимо у томе што име, упркос томе што упућује на свога носиоца, не указује ни на какву његову особину, док „надимци пак увек у тренутку давања остварују и, најчешће метафоричну, везу са значењем лексеме која их је мотивисала. Тако, поред тога што идентификује појединца, надимак упућује и на неку особину свога носиоца. Стога је упутно разматрати мотивацију која је надимак условила“ (Танасковић, 2012, стр. 24). Лични надимци разврстани су према семантичким групама, а управо семантичка класификација надимака омогућава њихову прегледност према групама.⁷ Многа обележја именованог појединца могу се класификовати на основу критеријума према којима је надимак надевен појединцу. Народни говор овог краја „повезан је са светом појмова, мисли и осећања на одређеном нивоу и човек из народа их изражава на свој начин, који лексички и семантички није увек сасвим коректан, али је људима разумљив“ (Ђурић, 2003, стр. 400). Сви надимци класификовани су у дванаест група.

код Александровца жупског“ (Младеновић, 2003, стр. 158). Даље, у члану бр. 20 набраја се шта се том манастиру даје на управљање: „И село Љубешу више Зарве“. Претпоставља се да се место под именом Зарве налази близу села Ђунис, па би „више Зарве“ из *Повеље* значило „уз Мораву“, што наводи на то да је село Љубеш постојало и у доба Немањића. Феликс Каниц, аустријски путописац и историчар, такође, помиње насеље Доњи Љубеш у својој монографији *Србија, земља и сџановништво: од римској доба до краја XIX века*. Каниц пише о остацима ровова из српско-турског рата 1876. године. Више у: Каниц, Ф. (1985). *Србија, земља и сџановништво: од римској доба до краја XIX века*, књ. 2. Београд: Српска књижевна задруга.

⁵ Лични надимци често су били предмет истраживања лингвиста (в. Жугић, 2002; Јашовић, 2009; Танасковић, 2012; Петровић-Савић, 2016. и тамо цитирану литературу).

⁶ О личним именима у Доњем Љубешу видети: Стефановић, Д. (2019). Мотивисаност личних имена у Доњем Љубешу код Алексинца. *Баштџина*, 49, 109–116.

⁷ Број примера који припада одређеној групи условљен је прикупљеном грађом.

1. Зооними у надимцима (26): *Ајкула, Вашка, Вук, Вуле, Глисиа, Голуб, Жаба, Жељка, Жерче, Зајац, Зеи, Сивац, Кокотка, Ласиа, Мајаре, Маца, Маче, Мачор, Мечка, Певац, Пчела, Свиња, Цивцан, Шийаре, Шојка, Шоче*. Зооними се у личним надимцима јављају као „продукт асоцијативне везе између номинатора и референта, у временском трајању потребном да номинатор из збира формираних особина референта издвоји само једну, по њему најмаркантнију која постаје мотив именовања. Та особина, реализована различитим језичким и стилским средствима (онимизацијом апелатива, суфиксацијом придевских или именичких основа, ономастичким срастањем двеју различитих граматичких категорија, ономастичким метафорама), постаје лични надимак, односно зооним са изразитом диференцијалном ономастичком функцијом“ (Жугић, 2004, стр. 190). Зооними у надимцима често имају пејоративни карактер, па је то разлог због кога су носиоци надимака са овом мотивацијом више мушкарци него жене. Надимци су разврстани у пет подгрупа према томе којој врсти припада одређени зооним, те тако имамо поделу на:

- а) надимке мотивисане називима домаћих животиња: *Кокотка, Мајаре, Маца, Маче, Мачор, Певац, Свиња, Шийаре*;
- б) надимке мотивисане називима дивљих животиња: *Вук, Вуле, Зајац, Зеи, Мечка*;
- в) надимке мотивисане називима инсеката и гмизаваца: *Вашка, Глисиа, Жељка, Пчела*;
- г) надимке мотивисане називима риба и водоземаца: *Ајкула, Жаба, Шоче*;
- д) надимке мотивисане називима птица: *Голуб, Сивац, Жерче, Ласиа, Цивцан, Шојка*.

2. Надимци мотивисани занимањем појединаца (21): *Бомба, Брашњар, Грамер, Грнчар, Качар, Кенче, Клониа, Колар, Корнеи, Ликовно, Пекар, Писар, Пој, Ситаница, Бурчија, Учијељка, Фризерка, Чордалија, Чуџура, Швери, Шнајгер*. Судећи по прикупљеној грађи, занимања су чест изворни домен за стварање надимака, а наш корпус и потврђује како његову продуктивност тако и семантичку разноврсност.

3. Надимци мотивисани понашањем појединаца у друштву (21): *Бенседин, Билмез, Гиданица, Гонзалес, Гром, Гужва, Делија, Каданица, Луди, Пашишон, Пицан, Пљуцко, Појара, Радна скела, Радодажка, Сарма, Смоки, Смоља, Сирџа, Терминајтор, Фиока*. Ова група надимака најбоље приказује односе и понашање појединаца у друштву, па су тако појединачна ситуација или догађај из нечијег живота чест изворни домен за добијање надимка који појединца уме да прати и до краја живота.

4. Надимци мотивисани именима, презименима и(ли) надимцима познатих личности (16):

- а) музика, филм, уметност: *Бајаја, Бамбина, Брена, Бренко, Карлин, Корда, Тарзан, Хулк, Чола, Шрек*;

б) спорт: *Ви́дара, Ди́да, Кристија́но, Парло́в, Шу́махер;*

в) историјске личности: *Тийо*.

Најбољи показатељ тога да се разне сфере друштва одражавају и на личне надимке људи јесте управо ова група. Чест је пример да изворни домен за овакве надимке нису стварне личности већ да су то јунаци стрипова или цртаних филмова, што потврђује и наш корпус.

5. Надимци мотивисани физичким изгледом појединца (14): *Беља, Бидерка, Жућа, Мали, Риђи, Руменко, Трџа, Тршко, Белеш, Цијанчица, Црни, Шиља, Шиљко, Штјайиће*. Физички изглед јесте оно што се прво примети код појединца, те је тако мотивација надимака физичким изгледом појединца сасвим разумљива.

6. Надимци мотивисани презименом (12): *Аврам, Бајча, Ваљар, Васке, Икаи, Јеремија, Лајаи, Мирче, Павко, Пејико, Сјојке, Чадра*. Презимена су, такође, чест изворни домен за надевање надимака (Šimunović, 2009). Приметно је то да су надимци настали скраћивањем презимена или додавањем одређеног суфикса на основу, но, о томе ће речи бити другом приликом.

7. Надимци мотивисани пореклом или каквим етником или етнимомом (9): *Амер, Американац, Бањац, Врањанац, Кинез, Мозіовац, Турчин, Црногорац, Шой*. Надимци који у себи садрже етнике најбољи су показатељ процеса миграција на нашем простору у прошлости, па на тај начин лични надимци као ономастичка категорија остварују везу и са историјом. Чест је случај када се етници користе у функцији надимка и то онда када је мотивација условљена физичком сличношћу носилаца надимака са неком представом о физичком изгледу одређених етника.⁸

8. Фитоними у надимцима (5): *Банана, Бориче, Дејелина, Крстијавац, Малина*. Карактеристично за ову групу надимака јесте то што су њихови носиоци махом мушкарци.

9. Надимци мотивисани већ постојећим надимцима рођака (4): *Кешиница, Мокиница, Протиница, Тарзанка*. Једна од специфичности везана за личне надимке у Доњем Лубешу јесте ова група сачињена од четири женска надимка⁹, творена додавањем одређеног наставка на већ постојећи надимак мушкарца, најчешће мужа или оца.

10. Надимци мотивисани кулинарском лексиком (4): *Квасац, Расонаца, Сирко, Сурујка*. У вези с овом групом надимака треба поменути

⁸ Више у: Танасковић, 2012.

⁹ Надимке жена тешко је бележити на терену. Потешкоће се јављају „јер је записивач најчешће неко кога информатори не познају, па је доза неповерљивости присутна још на самом почетку одавања ових послова. Осим тога, жене, углавном, удајом мењају средину у којој су рођене, па обично прикривају свој надимак који носе од куће, из села из којег долазе. Такође, људи у руралним срединама ретко и да желе уопште да говоре о томе. Такву врсту разговора информатори сматрају нечасним послом“ (Јашовић, 2016, стр. 92).

то што је сваки од надимака надевен појединцу још у раној младости и успешно се одржао.

11. Надимци мотивисани карактерним особинама (3): *Ђаволица*, *Кошава*, *Лажов*. Као надимак се може наћи и карактерна особина, будући да је карактер једно од кључних обележја личности.

12. Надимци нејасне мотивације (25): *Албаштин*, *Аршичица*, *Бурванац*, *Гркљан*, *Денга*, *Дурук*, *Јаника*, *Кеша*, *Кода*, *Лаика*, *Маја*, *Мургар*, *Пацко*, *Пувара*, *Пуле*, *Пуса*, *Пућко*, *Тиско*, *Толинче*, *Тоша*, *Фуша*, *Чуке*, *Цома*, *Шиме*, *Шућа*. У групу надимака са нејасном мотивацијом спадају они надимци за које информатори нису знали то зашто су надевени њиховим носиоцима.

У нашем корпусу забележено је неколико вокалских и консонантских карактеристика специфичних за говор Алексиначког Поморавља. Једна од консонантских одлика призренско-тимочког дијалекта јесте и јављање консонанта *s*, који најбоље показује одступање овог дијалекта од стандардног језика. У Доњем Љубешу забележен је надимак *Ѕивац*. Прикупљени надимци са собом носе експираторни акценат, а све дужине, како преакценатске тако и постакценатске, нестале су из употребе. Већ поменути експираторни акценат може се наћи на свим позицијама у речи: на иницијалном слогу (*Бајаја*, *Проћиница*, *Шумахер*), на унутрашњем слогу (*Гибаница*, *Гонзалес*, *Кокоска*) и на финалном слогу (*Гркљан*, *Дурук*, *Пашишон*).¹⁰ Посве интересантни закључци произилазе и из творбене анализе надимака, али ће о томе речи бити неком другом приликом. Такође, иако забележени у великом броју, породични надимци биће анализирани другом приликом.

Закључак

Лични надимци прикупљени у Доњем Љубешу део су ономастичког фонда Алексиначког Поморавља. Прикупљено је укупно 160 личних надимака, од тога се 139 надимака везује за особе мушког пола, док се 21 надимак везује за особе женског пола. Од прикупљене грађе формирано је укупно дванаест група у којима су надимци сврстани по томе чиме су мотивисани. Највише је забележено надимака у којима се налазе одређени зооними – 26, што чини 16,25% од укупне грађе. Чест изворни домен за настајање надимака јесте и понашање појединаца у друштву, те тако имамо укупно 21 (13,13%) надимак који са собом носи управо ту мотивацију. Даље, надимака мотивисаних занимањем појединаца има укупно 21 (13,13%). Надимака мотивисаних именима, презименима и(ли) надимцима познатих личности има 16 (10%).

¹⁰ Реализација акцента на финалном слогу у књижевном језику никада није случај.

Физички изглед карактеристичан је за 14 мештана, што чини 8,75% од укупне грађе. Забележено је 12 (7,50%) надимака мотивисаних презименима, 9 (5,60%) надимака мотивисаних пореклом или каквим етником или етнонимом, 5 (3,13%) надимака мотивисано је фитонимом, 4 (2,50%) надимка јесу већ преузети надимци рођака, а такође је 4 (2,50%) надимка мотивисано кулинарском лексиком. Свега 3 (1,88%) надимка мотивисана су карактерном особином појединца. Остатак грађе (15,63%) чине надимци нејасне мотивације. Увидом у грађу дају се приметити и неколике вокалске и консонантске промене карактеристичне за призренско-тимочку дијалекатску област, што говори о томе да су лични надимци ономастичка категорија којом се и те како могу исказати дијалекатске црте једног поднебља.

О самој мотивацији личних надимака у систему ономастике говоримо онда када за надевање надимка служи одређена карактеристика носиоца, а разноврсношћу семантичких група не стиче се увид само у ономастику већ и у историју и културу испитиваног предела, те је то још један разлог више важности овог рада и истраживања овог типа. Уједно, рад представља увод за даља и истраживања већег обима на простору Алексиначког Поморавља.

Речник надимака

У овом делу узбучени су сви примери личних надимака прикупљени у Доњем Лубдешу. Лични надимци су акцентовани, како би се приказали што је веродостојније могуће, а своје место у Речнику нашло је 139 мушких и 21 женски лични надимак. На неколико места је уз одредницу, тј. уз надимак наведено и пренесено значење из говора информатора, када је оно забележено. Речник надимака састоји се из два дела, с тим да су у првом делу издвојени лични надимци мушкараца, а у другом лични надимци жена.

Мушки надимци

Аврам (од презимена Аврамовић)
Ајкула („то̀лко о̀пасан мо̀мак“)
Алдаши́ин
Амер (са породицом је живео у Америци)
Америка̀нац (има рођаке у Америци и „често ги посећује“)
Бајаја (физичким изгледом подсећа на Момчила Бајагића – „с ону̀ ко̀су исти Бајага“)

Бајча (према презимену Бајчетић)
Банана
Бањац (родом из Сокобање – „има кућу тамо“)
Беља („оседео ода̀вно, глава му цела бела“)
Бенседин
Билмез
Бомба (био је бомбаш у рату)
Бориче

Брашњар („ради у пекару ту у Корман“)
 Брѣнко
 Бурва̀нац
 Ваља̀р (према презимену Ваљаревић)
 Ва̀ске (према презимену Васковић)
 Ви́дара (бави се фудбалом, а физичким карактеристикама подсећа на Немању Видића, бившег фудбалског репрезентативца)
 Врања̀нац („дошо из Врање“)
 Вук
 Вуле
 Гиба̀ница („мно́го је волео као дечак да једе пи́ту“)
 Гли́сиа (х3) (мршави „ки да имају гли́сте“)
 Го́луб (ради као поштар)
 Гонза̀лес (изразито је брз)
 Граме́р (ради као обезбеђење у фирми „Грамер“ откако је она почела са радом у Алексинцу)
 Гркља̀н
 Грнча̀р (израђује посуде)
 Гро́м („први имао гро̀мобран“)
 Гу́жва
 Дели́ја (ватрени навијач Црвене звезде – „мислим да нема утакмица коју пропустио“)
 Де́нда
 Деи́телина
 Ди́да (стилом брањења у фудбалу подсећа на прослављеног бразилског голмана)
 Дуру́к
 Жељка
 Же́рче
 Заја̀ц (има велике уши)
 Зе́ц
 Си́вац
 Ика̀ц (према презимену Ивић)
 Јани́ка
 Јереми́ја (према презимену Јеремић)

Каба̀ница („тај никад кад падала киша није имао заштити́у и зато смо га прозвали Каба̀ница“)
 Ка̀рлин (према узору, америчком комичару, Џорџу Карлину)
 Ка́чар
 Ква̀сац
 Ке́нче (професионални манекен – „ма он се мла́ти по ове ре́вије и ова чу́да“)
 Ке́ша (х2)
 Кинѣ́з (паметан „ки они́ја Кинѣ́зи“)
 Клóмиа (ради у продавници обуће)
 Ко́да
 Кокóшка
 Ко́лар (занатлија)
 Корда (према узору, Алберту Корди, фотографу)
 Корне́иш („продаје сладолед у Алексе́синац“)
 Коша̀ва („о́пасан ко Коша̀ва“)
 Кра̀стиавац („е ко̀лки су кра̀ставци то̀лки му но́с“)
 Кристи́јијано („шутира ко Кристијано“)
 Лажóв (воли да се хвали причањем лажи)
 Ла́йац (према презимену Лапчевић)
 Ла́йка
 Ласи́а (ради као шофер у превознику „Ласта“)
 Ли́ковно (наставник ликовног)
 Лу́ди („лечио се кад био мла́д у Го̀рњу Топо̀ницу“)
 Ма́иа
 Ма́иаре (х2) (чувају коње и магарце)
 Ма́ли (ниског раста)
 Ма́ца
 Мачóр (чува много мачака)
 Мозі́овац (х2) („они́ досељени из Мо̀згово“)
 Мурга̀р
 Па̀вко
 Парло́в (према прослављеном југословенском боксеру – „тај волео да се тепа ки онај наш боксер“)

- Па̀шаио̀н* („зато̀ што смòтан мнòго“)
- Па̀цко* (x2)
- Пѐвац*
- Пека̀р* (својевремено је држао пекару у селу)
- Пѐшко* (према презимену Петковић)
- Писа̀р* (радио као писар у старој општини)
- Пица̀н* (увек је сређен)
- Пљу̀цко* („има ружну на̀вику да сва̀ко ма̀ло пљу̀је“)
- По̀й* (x2) (свештеници по занимању)
- По̀йара* (прича како његова ма̀ка прави најбо̀љу попару у селу)
- Пува̀ра*
- Пу̀ле*
- Пу̀са*
- Пу̀ћко*
- Пчѐла*
- Ра̀дна скѐла* (име прочитано отпозади гласи *Радна скела*)
- Расона̀ца* (x2)
- Рѝђи* (риђе косе)
- Румѐнко* (руменог лица)
- Са̀рма* („во̀ли са̀рме вѝше нѐго ма̀јку што во̀ли“)
- Свѝња* („дебео“)
- Сѝрко*
- Смо̀ки* (од сланих намирница једе само смоки)
- Смо̀ља*
- Стѝаница* (ради на железници)
- Стѝојке* (према презимену Стојковић)
- Стѝруја* („не ста̀је“)
- Суру̀йка*
- Тарза̀н* (према лику из цртаног филма)
- Термина̀йтор* (наставник – „зато̀ што је увек стрòг, не памтим га насмеја̀ног“)
- Тѝско*
- Тѝшо* (наставник Историје, надимак добио према надимку бившег председника)
- Толинче*
- То̀ша*
- Тр̀ша* (израженије задњице)
- Тр̀шко* (тршаве косе)
- Ту̀рчин* („личи на Турчѝне“)
- Фелѐш*
- Ђурчѝја* (заједно са супругом правио је гардеробу од коже)
- Фио̀ка*
- Фу̀ша*
- Ху̀лк* (према лику из цртаног филма)
- Цр̀ни* (тамног тена)
- Црно̀борац* (пореклом из Црне Горе)
- Ча̀бра*
- Чо̀ла* (физичким изгледом подсећа на Здравка Чолића)
- Чорбалѝја* (редовни учесник спортског такмичења у кувању рибље чорбе, уједно је и најстарији од свих)
- Чу̀ке*
- Чу̀шура* (бави се изградом чутура)
- Џивца̀н*
- Џо̀ма* (x2)
- Швѐри* (радио на царини „са сумњѝви по̀слови“)
- Шѝља* (има велики нос)
- Шѝљко* (изразито је мршав)
- Шѝме*
- Шийа̀ре*
- Шна̀јдер* (шнајдер по занимању)
- Шо̀й* (x3) (према пореклу – „доселили се из Бугарску“)
- Шо̀че*
- Шрѐк* (према лику из цртаног филма)
- Шийа̀йиче* (мршав човек „ки шта̀пи́че“)
- Шума̀хер* (аутомеханичар по занимању, надимак добија према Михаелу Шумахеру, прослављеном возачу Формуле 1)
- Шу̀ћа*

Женски надимци

<i>Арџичица</i>	<i>Ма́че</i>
<i>Бамди́на</i> (према лику из цртаног филма)	<i>Ме́чка</i> (х3)
<i>Биде́рка</i> („ситна ки бидерче“)	<i>Ми́рче</i> (према презимену Мирковић)
<i>Бре́на</i> (личи на популарну фолк певачицу Лепу Брену)	<i>Мо́киница</i> (према надимку покојног оца)
<i>Ва́шка</i>	<i>Про́шница</i> (протина супруга)
<i>Баво́лица</i> („о́пасна, мо́ре“)	<i>Радода́јка</i> („зато што радо даје“)
<i>Жа́да</i>	<i>Тарза́нка</i> (према мужу)
<i>Жу́ћа</i> („има тај неки жућкасти изглед ко́же“)	<i>Учи́тељка</i> (учитељица у селу)
<i>Ке́шница</i> (према мужу Кеши)	<i>Фри́зерка</i> (сеоска фризерка)
<i>Мали́на</i>	<i>Ција́нница</i> (тамног тена)
	<i>Шо́јка</i>

Литература

- Богдановић, Н. (1987). *Говор Алексиначкој Поморавља*. Београд: САНУ.
- Жугић, Р. (2002). Лични надимци у околини Лебана и Лесковца. *Ономастолошки ирилози*, XV, 201–220.
- Жугић, Р. (2004). Мотивисаност зоонима и њихов однос према личним надимцима и личним именима. *Јужнословенски филолој*, LX, 177–192.
- Јашовић, Г. (2009). Лични надимци у Угљару код Косова Поља. *Зборник радова Филозофској факултетима у Приштини*, XXXIX, 25–40.
- Јашовић, Г. (2016). *Ономасијика јодјухорској села Својнова*. Косовска Митровица: Филозофски факултет.
- Каниц, Ф. (1985). *Србија, земља и стиановништво: од римској доба до краја XIX века*. Књ. 2. Београд: Српска књижевна задруга.
- Марковић, Ј. (2013). Дијалекатски речник као слика свог аутора. У: Б. Димитријевић (ур.), *Пушеви и доешти дијалекатске лексикографије (193–202)*. Ниш: Филозофски факултет.
- Младеновић, А. (2003). *Повеље кнеза Лазара*. Београд: Чигоја штампа.
- Петровић-Савић, М. (2016). Из ономастике Рађевине. Лични надимци два рађевска села: семантика и мотивација. *Филолој*, 13, 57–74.
- РСАНУ: *Речник српскохрватској књижевној и народној језика*, књ. XIII. Београд: Српска академија наука и уметности.
- Станић, М. (1989). Ускочка антропонимија. *Ономастолошки ирилози*, X, 497–557.
- Стефановић, Д. (2018). Микротопонимија села Доњи Љубеш код Алексинца: Прилог ономастици Алексиначког Поморавља. У: Г. Јашовић и др. (ур.), *Јухорски зайис: тематски зборник (209–215)*. Крушевац: Историјски архив.
- Стефановић, Д. (2019). Мотивисаност личних имена у Доњем Љубешу код Алексинца. *Башићина*, 49, 109–116.
- Стијовић, С. (1979). Ономастика источног дела Метохијског Подгора. *Ономастолошки ирилози*, I, 237–380.

- Танасковић, Т. (2012). Мушки надимци у селу Шљивовцу код Крагујевца. У: М. Ковачевић (прир. и ур.), *Савремена истраживања језика и књижевности. Зборник радова са III научној скупи млађих филолога Србије* (23–33). Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Ђурић, М. (2003). Прилози обради ономастике. *Ономастолошки прилози*, XVI, 377–410.
- Шћепановић, М. (2019). Оними под лупом лингвистике. *Српски језик: студије српске и словенске*, XXIV, 127–134.
- Nadimak. (1969). U: R. Simeon (ur.). *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva* (str. 869). Zagreb: Matica hrvatska.
- Šimunović, P. (2009). *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing.
- Vujačić, D. (1996). *Iz onomastike, leksikologije i dijalektologije*. Podgorica: Unireks.

Dušan R. STEFANOVIĆ

University of Priština in Kosovska Mitrovica
Faculty of Philosophy

Personal Nicknames in Donji Ljubeš near Aleksinac

Summary

This research study focuses on the male and female nicknames recorded in the village Donji Ljubeš, located near Aleksinac. The nicknames are analysed from the aspect of motivation and classified into twelve groups. Criteria to determine the motivation were received from local residents. In this field research, 160 personal nicknames were collected. There are 139 male and 21 female nicknames. As a contribution to the work, a dictionary of nicknames was compiled. The collected material was accentually and semantically processed. Considering that the research of this kind in the area of Aleksinačko Pomoravlje is in deficit, this study can significantly contribute to the onomastics of the given area.

Keywords: onomastics; anthroponomy; personal nicknames; Donji Ljubeš; Pomoravlje of Aleksinac; Prizren-Timok dialect.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).